

HOE BEGELEIDEN WE JONGEREN UIT HET CORONATIJDPERK NAAR EEN KANSRIJKE TOEKOMST?

Opbrengst masterclass 29 maart 2021

Deze masterclass is mede mogelijk gemaakt door de Gelijke Kansen Alliantie (Ministerie van OCW).

Hoe begeleiden we jongeren naar een kansrijke toekomst?

Deze vraag stelden 200 deelnemers zichzelf en elkaar tijdens de online masterclass met onderwijssocioloog Iliass El Hadioui.

‘Deze bijeenkomst is bijzonder’, stelt Iliass. Er nemen meer dan 200 mensen deel aan de bijeenkomst, professionals uit het onderwijs, de sport- en cultuursector, jongerenwerkers, preventied medewerkers, jeugdhulpverleners, ouders, beleidsmedewerkers, bestuurders, wethouders en vele anderen. Samen kunnen jullie het verschil maken voor jongeren.

Foto: Iliass El Hadioui in gesprek met Meta Streefland, senior consulent passend onderwijs van het samenwerkingsverband en Maud Croes, directeur praktijkscholen Focus en De Viaan. Klik om het filmpje te kunnen bekijken!

School is een minisamenleving

De school is op dit moment dé enige plek waar jongeren en volwassenen elkaar in relatief grote aantallen kunnen ontmoeten. De school is een minisamenleving. Het is een hele belangrijke plek.

Corona heeft zaken vergroot die voorheen minder zichtbaar waren. Het belang van fysieke ontmoeting en verbinding. Het belang van laagdrempelig contact. Het belang van beweging en een gezonde en veilige omgeving. Corona is op z'n zachtst gezegd een 'life event'. Het heeft een grote impact op ieders leven. Tegelijkertijd is het zo dat de ervaringen gedurende deze periode heel verschillend zijn. Voor een aantal jongeren is het afgelopen jaar heel prettig geweest. Terwijl het met jongeren waar het al niet zo goed mee ging, nog slechter gaat.

Het is dus heel belangrijk om als school goed in beeld te brengen hoe het met iedere jongere gaat, en welke impact corona heeft gehad op hun ontwikkeling.

Geloof in eigen kunnen

Wat wil je ons meegeven over de acties die we de komende periode gaan ondernemen, vraagt Meta Streefland, senior consulent passend onderwijs aan Iliass.

Het geloof in eigen kunnen is de meest bepalende factor in het leven van een jongere. 50% daarvan wordt op school bepaald, de andere 50% buiten school. Investeer hier dus in!

Puzzle solving

Hoe je dit het beste kunt doen verschilt per school. Er bestaat geen 'one size, fits all'. Er zijn geen effectieve interventies die op iedere school werken.

Schoolleiders hebben de uitdagende taak om samen met hun team en de leerlingen op hun school goede keuzes te maken voor jongeren. Ik noem dat puzzle solving. Kies wat bij de school past. Bespreek met elkaar: Wat wil je behouden? Wat heeft corona ons voor positieve lessen gebracht? Ga de zoektocht aan. En creëer ruimte om tussentijds bij te stellen.

Kernvragen voor schoolleiders en hun teams:

- *Wat zorgt ervoor dat leerlingen floreren?*
- *Wat versterkt hun geloof in eigen kunnen duurzaam?*
- *Wat versterkt het geloof in eigen kunnen van professionals en teams duurzaam?*
- *Wat is op school nodig? En wat is helpend rondom/buiten de school?*

Interventiologica

Interventies zijn alleen effectief in een bepaalde setting. Zoek daarom als schoolleider goed uit welke mechanismen kunnen werken op jouw school. Ik noem dat interventiologica. Stel jezelf en jouw team steeds de 'waarom vraag'. Waarom gaan we iets inzetten? Wat willen we ermee bereiken? En bereiken we dat ook?

Grofweg zijn er twee benaderingen. De eerste is de kwantitatieve benadering, deze is gericht op compenseren. Voorbeelden zijn: zomerscholen, tutoring, extra maatwerkuren, coachingsuren, huiswerkuren. Voor leerlingen die de afgelopen periode weinig steun, hulp en aanmoediging hebben gekregen en niet goed tot ontwikkeling zijn gekomen, zou je hierin extra moeten compenseren. Tegelijkertijd is het ook goed om te beseffen dat een aantal leerlingen de afgelopen periode juist gefloreerd heeft.

De tweede is de kwalitatieve benadering. Deze gaat over het versterken van de reguliere lessen, versterken van de community in de school. Laat kinderen met rust buiten de lessen en organiseer juist persoonsvormende activiteiten zodat jongeren floreren. Een brug tussen deze twee benaderingen is het geloof in eigen kunnen. Zet daarop in.

Het is dus belangrijk om de ontwikkeling van alle kinderen in beeld te brengen en dan heel gericht keuzes te maken over wat alle leerlingen nodig hebben, en welk ander of extra aanbod er nog voor specifieke groepen moet zijn. Mix kwantitatieve en kwalitatieve activiteiten. Onderzoek goed welke activiteiten goed zijn voor alle leerlingen en welke activiteiten ondernomen kunnen worden voor specifieke (groepen) leerlingen. Dit is een ingewikkelde en uitdagende puzzel per school.'

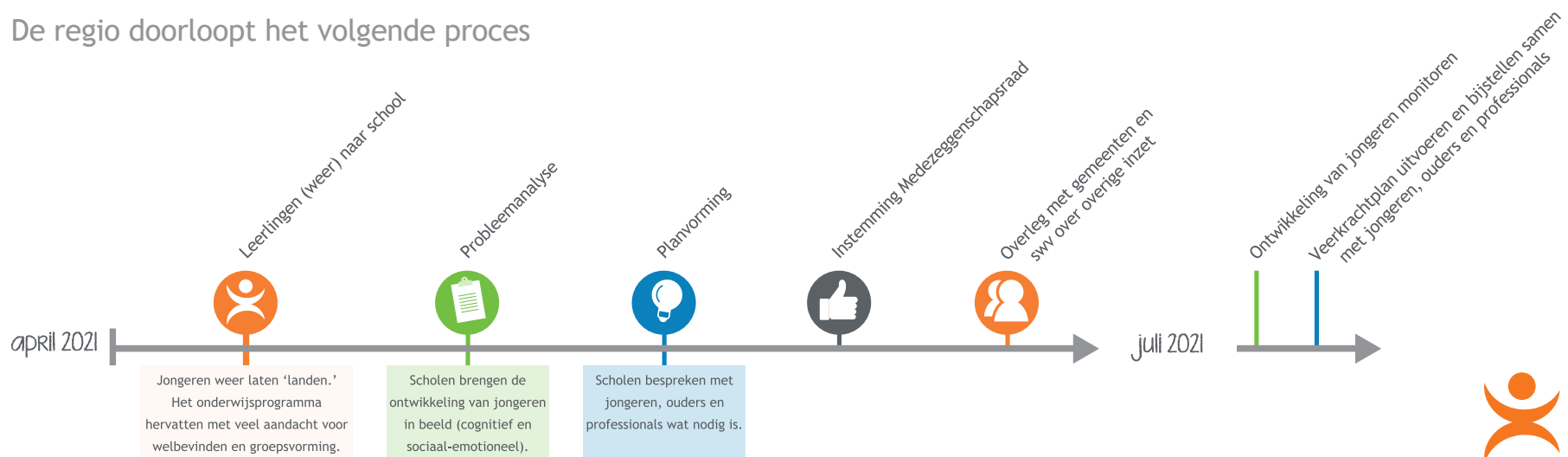
Van landelijk programma naar een regionaal veerkrachtplan

De bijeenkomst op 29 maart is een opmaat naar een regionaal veerkrachtplan voor jongeren. In Noord-Kennemerland is namelijk afgesproken dat scholen/schoolbesturen, gemeenten en samenwerkingsverbanden po en vo gezamenlijk optrekken in de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs en de diverse [Jeugdpakketten](#):

- School/schoolbestuur: brengt de ontwikkeling van leerlingen in beeld, maakt een [schoolscan](#) en een plan van aanpak. Wat hebben jongeren op en buiten school nodig? De school stemt dit af met het samenwerkingsverband en de gemeente, zodat aanvullende maatregelen genomen kunnen worden (denk aan jeugdhulp, jeugd-GGZ, preventieve programma's et cetera).
- Samenwerkingsverband: coördineert het regionale proces samen met gemeenten. Daarnaast zorgt het samenwerkingsverband voor een dekkend netwerk voor iedere jongere. En helpt bij het realiseren van onderwijs op maat in samenwerking met partners.
- Gemeenten en kernpartners: creëren randvoorwaarden voor scholen. En zorgen voor verbinding met en samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, (jeugdgezondheids)zorg, sociaal werk, welzijn, sport en cultuur. Elk jaar kunnen zij hun interventies en aanpak aanpassen aan de ontwikkelingen op school.

Vanuit een collectieve visie en gezamenlijke kennis over wat belangrijk is voor jongeren op school, in hun vrije tijd en op het gebied van jeugdhulp. Alleen samen kunnen we een integraal plan maken voor de jongeren in de regio. Na de bijeenkomst volgen diverse gesprekken met scholen, schoolbesturen, gemeenten en partners zodat stapsgewijs toegewerkt wordt naar een veerkrachtplan. In mei volgt een bestuurlijke bijeenkomst om het veerkrachtplan te bekrachtigen.

De regio doorloopt het volgende proces

Successen

Wat heeft het afgelopen jaar de deelnemers gebracht?

Wat willen zij behouden?

- Er is meer aandacht voor het welbevinden van leerlingen in plaats van alleen hun cijfers.
- Huisbezoeken zeggen vaak meer dan (online) gesprekken.
- Er zijn door de ICT-innovatie andere vormen van lesgeven en communiceren ontstaan.
- We werken met nieuwe lestabellen en roosters. Soms kun je in minder tijd, meer bereiken.

Knelpunten

Welke knelpunten zien de deelnemers?

Wat willen zij structureel oplossen?

- Er is behoefte aan laagdrempelige vormen van hulp. Het is niet makkelijk voor jongeren om hulp te vragen.
- Het contact en de samenwerking tussen school en jeugdhulp moet beter. We werken immers voor dezelfde jongeren.
- Wachttijden in de jeugdhulp en jeugd-GGZ. Zijn er overbruggings-/ transitiemogelijkheden, zodat jongeren wel snel hulp krijgen? Goede doorstroom is cruciaal.

50% van het geloof in eigen kunnen van jongeren wordt gecreëerd op school. En 50% daarbuiten: thuis, op de sportclub, in de vrije tijd van jongeren.

Koppel een jongerenwerker aan een mentor, zodat je gebruik kunt maken van elkaars kwaliteiten.

Juist kwetsbare jongeren vinden niet altijd de weg naar het aanbod van activiteiten. Zij vinden het moeilijk om zichzelf zo maar aan te melden bij iets buiten de school. Kunnen programma's niet op school aangeboden worden? We hebben ruimte.

Wat is belangrijk voor jongeren?

- Geloof in eigen kunnen.
- Iedere dag naar school kunnen.
- Aandacht - aandacht - aandacht.
- Contact en ontmoetingen met jongeren en volwassenen. Op en buiten school.
- Laagdrempelig contact. Het is makkelijker om op 'Kees' af te stappen dan op een 'professionele hulpverlener'. Ook al is het dezelfde persoon.
- Plezier. Niet alleen de basisvakken geven, maar ook vooral creativiteit, sport, cultuur.
- Perspectief. De afgelopen periode was leerzaam. We gaan je ontwikkelingskansen bieden. Je gaat een leuke schoolperiode en een mooie toekomst tegemoet.
- Beter communicatie en afstemming tussen alle betrokkenen. Ouders, jongeren, mentor, ondersteuningsteam, jeugdhulpverleners.

Jongeren geven aan dat corona een grote invloed heeft op hun mentale gezondheid. Zij voelen zich eenzaam, verveling neemt toe, ze missen het contact met leeftijdsgenoten en hebben vaker last van depressieve gevoelens. Daarbij neemt het alcohol- en drugsgebruik toe. Jongeren experimenteren nu vaker alleen, in plaats van in een groep. Drugs is online makkelijk verkrijgbaar. Ook wordt er meer tijd besteed aan gamen.

Bron: Jongerenraad

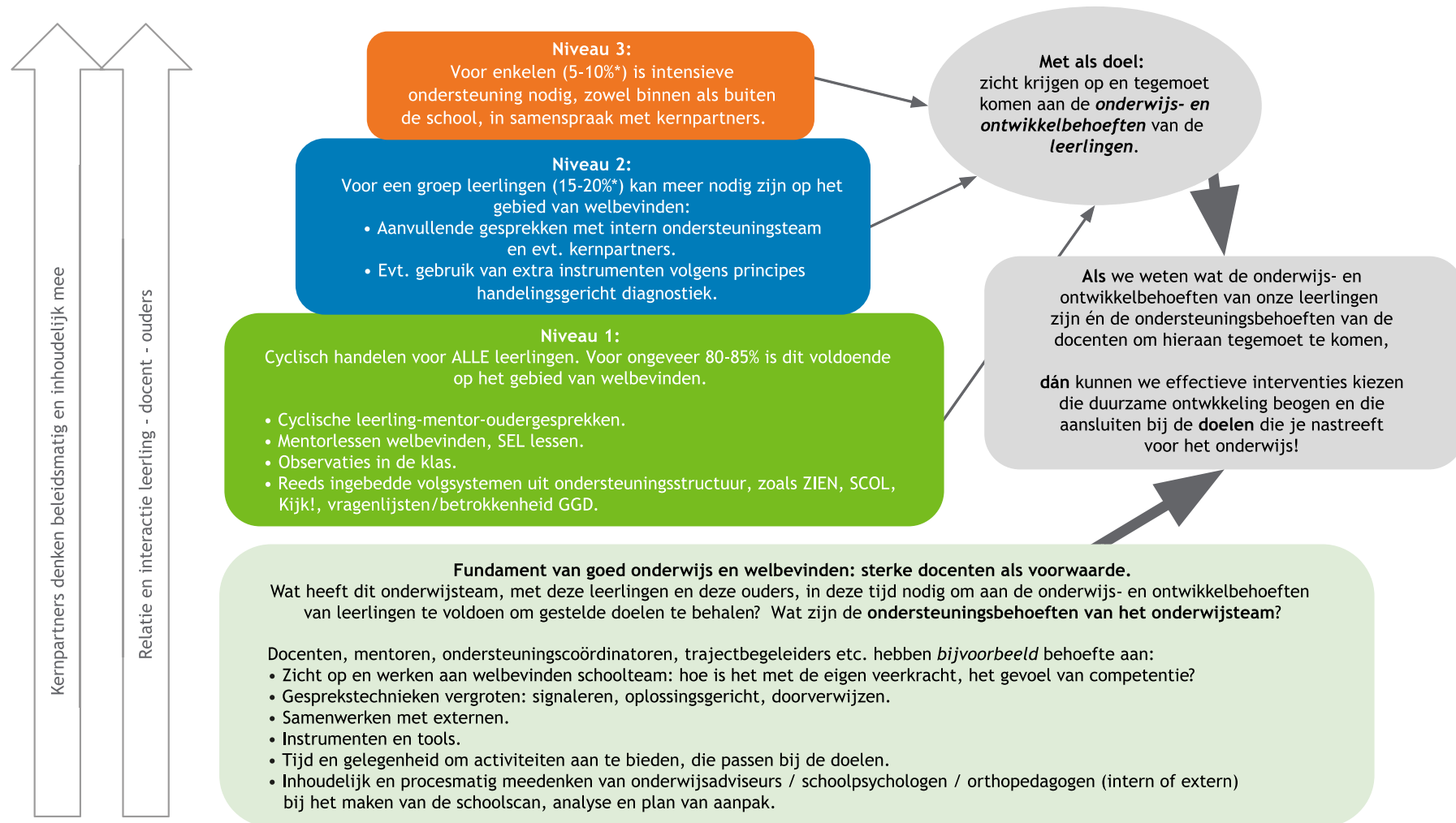
Ik zou willen dat het niet stom is om hulp te vragen en te aanvaarden, want ik neem mijn mentale problemen mee naar school. Het zou fijn zijn als de zorg op scholen beter was en dat het normaal is om hierover te praten.

Wat is belangrijk voor professionals?

- Tijd om met het team te kunnen overleggen en samen te handelen. Professionele ruimte en vrijheid zodat we onze creativiteit kunnen benutten. Back-up/steun vanuit het management.
- Extra handen en expertise op school, zoals onderwijsassistenten, pedagogische conciërges, J&G coaches, jongerenwerkers, jeugd-GGZ medewerkers, jeugdhulpverleners et cetera.
- Onnodige taken laten liggen. Ruimte en tijd om aandacht te besteden aan jongeren en hun (leer)ontwikkeling.
- Professionalisering voor het team, onder andere voor mentoren.
- Periodieke intervisiemomenten.
- Mensen binnen en buiten school kennen elkaar, ontmoetingen faciliteren.

Mijn ideale school heeft een huiskamer, waar jongeren op een laagdrempelige manier toegang hebben tot jongerenwerk, jeugdzorg, kunst-, cultuur en sportactiviteiten buiten school. Een plek waar zij hun vragen durven te stellen en direct hulp krijgen.

Inzicht in welbevinden van leerlingen: altijd belangrijk, maar juist nu!

Gebaseerd op HGW en het Three-Tier model, ook gebruikt bij PBS, Groepsplan Gedrag en Education, Endowment Foundation (EEF, What Works Centre for Education).

*Het kan zijn dat de percentages in deze Coronaperiode wat afwijken van de standaard, dat betekent dat je misschien in niveau 1 al intensievere aanpak (niveau 2 en 3) nodig hebt.

Bron: Corona Expertgroep Schoolpsychologen NIP: Hanneke Visser, Helen Bakker en Laura Stroo, 31-03-2021

De pijlers

PIJLER 1

Een stevig fundament voor alle jongeren

De school is een minisamenleving, waar vraagstukken van jongeren vaak als eerste zichtbaar worden en jongeren op een laagdrempelige, preventieve manier hulp kunnen krijgen.

Onderwijsteams spelen hierin een belangrijke rol. Onderwijsassistenten, leerlingbegeleiders, trajectbegeleiders, pedagogische conciërges, coaches, ondersteuningscoördinatoren en schoolmaatschappelijk werk.

Het team wordt gesterkt door de J&G coach, leerplichtambtenaar, jeugdverpleegkundige, consulent passend onderwijs en de wijkagent.

Deelnemers gaven aan dat zij echter niet in staat zijn om alle vraagstukken van jongeren preventief op te pakken. Er is behoefte aan ambulante begelei-

ding/jeugdhulp, jongerenwerk, jeugd-GGZ, cultuur- en taaltolken, bureau HALT en wijkagenten op school om te voorkomen dat problemen op of buiten school verergeren. En om een goede verbinding te maken tussen de leefwereld en behoeften van jongeren op school, thuis, in de vrije tijd en in de jeugdhulpverlening (indien van toepassing).

Goede voorbeelden en ideeën vanuit de regio

- Zorg ervoor dat jongeren zo veel mogelijk naar school kunnen gaan. Wees creatief. Organiseer bijvoorbeeld sportlessen buiten schooltijd.
- Verlaag de drempel voor jongeren om hulp te vragen. Bijvoorbeeld via mentoren of door jongerenwerkers op school. Zorg voor een 'chill plek' met ondersteuning voor jongeren op school.
- Differentieer. Qua lesstof en begeleiding in de klas, qua vakken, qua begeleiding en qua groepsgrootte. Bijvoorbeeld een vak laten doubleren of juist versneld laten afronden. Bijvoorbeeld een combinatie tussen fysiek onderwijs, afstandsonderwijs en dagbesteding.
- Compenseer. Geef jongeren de mogelijkheid om extra uren te volgen of organiseer extra begeleiding. Besteed extra aandacht aan eindexamenleerlingen, nieuwkomers (onder andere door tolk), brugklassers (overgang van groep 8), jongeren met verzuim/thuiszittende jongeren en jongeren met leervertragingen.
- Voer driehoek gesprekken (leerling-ouder-mentor).
- Ga wandelen met jongeren.
- Eén vast contactpersoon voor iedere jongere, een vertrouwenspersoon.

PIJLER 2

Preventie en vrije tijd

Naast preventie gericht op alle jongeren is extra aandacht nodig voor specifieke (groepen) jongeren. Het gaat bijvoorbeeld om jongeren met een ondersteuningsbehoefte (variërend van psychische kwetsbaarheid t/m gedragsproblematiek), jongeren uit gezinnen die nieuw zijn in Nederland, en kinderen van ouders die minder steun hebben kunnen bieden gedurende de lockdowns. Voor welke jongeren dit precies geldt, verschilt van school tot school. Daarom maakt iedere school de komende weken een schoolscan. Op basis hiervan kan gericht bepaald worden welke preventieve inzet en activiteiten helpend zijn voor specifieke (groepen) jongeren.

Goede voorbeelden en ideeën vanuit de regio

- Besteed aandacht aan welbevinden en kijk verder dan gedrag. Vraag 'Hoe gaat het met je?' Probeer jongeren echt te begrijpen in plaats van op gedrag te reageren.
- Er is behoefte aan jongerenwerk op school, zodat jongeren op een laagdrempelige manier contact kunnen zoeken en hulp kunnen krijgen. Jongerenwerkers kunnen jongeren ook begeleiden naar buitenschoolse sport-, muziek-, kunst of andersoortige activiteiten. Er zijn diverse huiskamers met

jongerenwerkers in gemeenten, maar de verbinding met scholen is nog niet gelegd.

- Kunst-, cultuur en sportactiviteiten bevorderen de gezonde ontwikkeling van jongeren op en buiten school. Sommige jongeren hebben hulp nodig om lid te worden van een vereniging. Er zijn allerlei mogelijkheden voor jongeren, zie www.swvnk.nl. De gemeente Alkmaar biedt bijvoorbeeld jeugdtheatersport aan scholen. Daarnaast zijn er diverse buitenschoolse programma's en activiteiten voor jongeren, zoals: de Uitagenda Langedijk en Heerhugowaard, Jij hoort erbij, SocialBoost, Set Your Life Goals.
- Benut de J&G coaches. Zij kunnen op een laagdrempelige manier hulp verzorgen en de verbinding tussen school en thuis maken. Zij kunnen de school ook helpen om de samenwerking met jeugdhulp te verbeteren.
- Preventief actie ondernemen bij verzuim. De huidige [M@ZL](#) aanpak met extra inzet van jeugdverpleegkundigen en -artsen helpt hierbij.
- Inzet van het [JGGZ-vo team](#) voor handelingsgericht diagnostisch onderzoek en begeleiding van leerlingen en ouders.
- Jeugdzorg verbinden aan scholen, een betere samenwerking opbouwen. Medewerkers van scholen en jeugdhulpverleners kennen beide de leerlingen beiden vaak erg goed. Het is belangrijk om krachten te bundelen.
- Programma welbevinden/psychische gezondheid. Waar kunnen jongeren terecht met psychische klachten, zoals angst? En hoe bevorderen we hun gezonde ontwikkeling en veerkracht? Er zijn al diverse mooie voorbeelden in de regio, zoals Lab of Life, Stressless, JGGZ-vo team, SPOT van Artiance, suïcidepreventie.
- Coaching en ervaringsdeskundige jongeren: [Z-11 Jongerencoaching](#), J&G coach, ervaringsdeskundigen van [Jongerenteam De Hoofdzaak](#).
- Opvoedondersteuning voor ouders. De opvoedadviseurs van de [GGD](#) zijn voor alle vragen over opvoeding of ontwikkeling van jongeren beschikbaar.
- Voor vragen voor ondersteuning en advies over werken, studeren, geldzaken of zorg(en): [Jongerenpunt Check-in](#). Een samenwerking van Halte Werk, WNK, BUCH Werkorganisatie en RMC.

PIJLER 3

Hulp aan jongeren met complexe problematiek

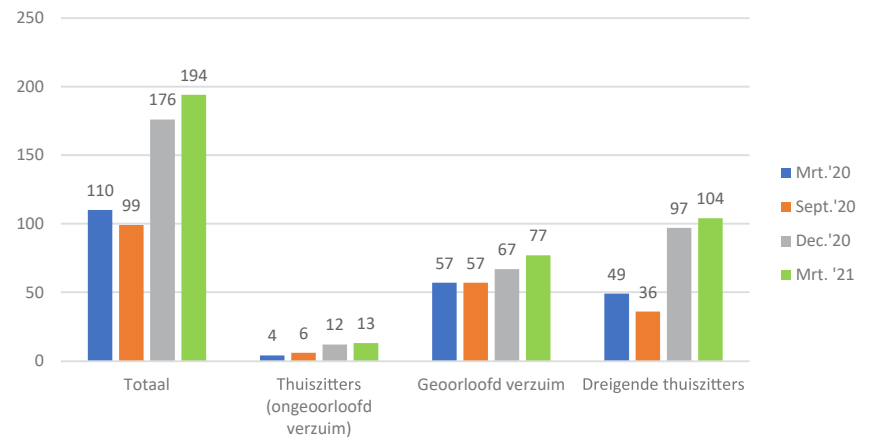
Sommige jongeren hebben intensievere vormen van onderwijs, jeugdhulp en zorg nodig. Gedurende een periode of langer. Het is belangrijk dat deze hulp snel beschikbaar is, zoals de jeugd-GGZ of de inzet van een ambulante jeugdhulpverlener. En dat alle betrokkenen goed samenwerken, zodat de jongere zich goed voelt, naar school kan en niet thuis komt te zitten. Denk bijvoorbeeld aan hulp voor jongeren met psychische problematiek, depressie, angsten, eenzaamheid, suicide, eetstoornissen, verslaving et cetera.

Goede voorbeelden en ideeën vanuit de regio

- Zorg dat er voldoende hulp beschikbaar is, waaronder de jeugd-GGZ.
- Haal expertise de school in. Zoals jeugdhulp, jeugd-GGZ, jeugdartsen en andere partners zoals Bureau HALT.
- Zoek (tijdelijke) oplossingen voor wachtlijsten, zoals ambulante begeleiding of outreachende jeugd-GGZ.
- Werk aan de gezonde ontwikkeling van jongeren door onderwijs op maat en goede dagbesteding, in samenwerking met onder andere jongerenwerkers, sportcoaches, kunst- en cultuurverbinders.

- Zet ervaringsdeskundigen in op scholen.
- Organiseer regelmatig overleggen tussen onderwijs en jeugdhulpverlening.
- Creëer een interdisciplinair team die vastgelopen situaties en samenwerking ten behoeve van jongeren oppakt en vlot trekt.

Totaal aantal thuiszittende leerlingen 2020-2021

- *Thuiszittende leerling: 4 weken aaneengesloten of langer ongeoorloofd afwezig*
- *Geoorloofd afwezig: langer dan 4 weken aaneengesloten*
- *Dreigend thuiszittende leerling; minder dan 4 weken aaneengesloten (on)geoorloofd afwezig*

Het aantal thuiszittende leerlingen is sinds de lockdowns bijna verdubbeld. Meer dan de helft van deze jongeren heeft te maken met psychische/psychiatrische problematiek.

PIJLER 4

Stage en aansluiting arbeidsmarkt

Jongeren hebben veel last van de coronacrisis in relatie tot stage en/of werk. Het vinden van een stageplek is niet meer vanzelfsprekend. En bij uitval is een nieuwe plek niet makkelijk te vinden en is een interne stageplek binnen de school soms de enige optie. Bovendien werken veel jongeren in sectoren die hard zijn getroffen door de crisis zoals de horeca. Voor schoolverlaters betekent de afnemende werkgelegenheid minder kansen op een eerste baan. Het behouden van werk is ook een belangrijk aandachtspunt. Gelukkig is er al een aantal mooie initiatieven in de regio om jongeren hierbij te helpen.

Goede voorbeelden en ideeën vanuit de regio

- Expertise Centrum Arbeid. Een netwerkgroep van stagecoördinatoren en leerwerkmakelaars uit het onderwijs die met elkaar vacatures en werkgevers uitwisselen ter vergroting van het netwerk en verhogen van expertise.
- Route Arbeid. Samenwerking tussen onderwijs en gemeentelijke organisaties (Jongerenpunt Check-in, RMC) in de uitstroom van onderwijs naar de arbeidsmarkt en vervolgonderwijs. In het laatste schooljaar worden de leerlingen besproken en 'warm' overgedragen aan de gemeentelijke organisaties.

- Corona aanpak Project jeugdwerkloosheid vanuit Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Binnenkort start de samenwerking tussen onderwijs en gemeentelijke organisaties voor jongeren die uitstromen van het onderwijs richting de arbeidsmarkt. Inzet van extra jobhunters en jobcoaches voor het vinden en behouden van stages en werk.

STERKE KINDEREN

SAMENWERKINGSVERBAND VO NOORD-KENNEMERLAND

Meer informatie

Voor meer informatie over het samenwerkingsverband en passend onderwijs kunt u terecht op onze website www.swvnk.nl.

Adres

Hertog Aalbrechtweg 5
1823 DL Alkmaar

Algemeen

secretariaat@swvnk.nl,
(072) 79 20 100

Team passend onderwijs

loketpao@swvnk.nl,
(072) 79 20 101